

Budkavlen i skidmästerskapen 1927

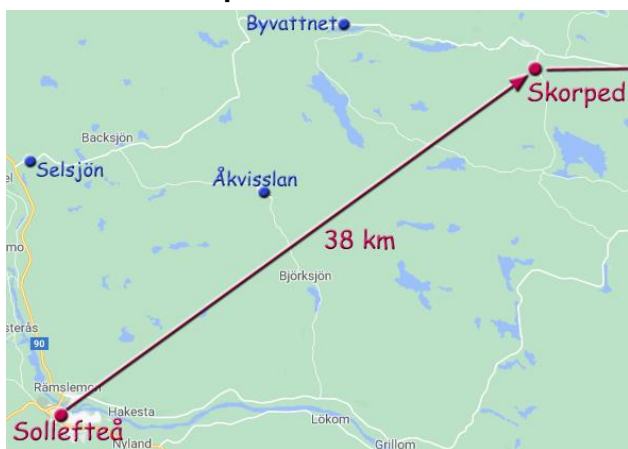
Skelleftebladet 1927-02-24 refererade loppet. Man följer speciellt löparna från Väster- och Norrbotten. Här är vad de skrev kompletterat med bilder.

I rykande storm och förblindande gick på tisdagen 22/2 mästerskapsbudkavlen för 1927.

Den första sträckan gick till Skorped och var en av de mest krävande budkavlesträckor som någonsin åkt. Den mätte fågelvägen 38 km, men de flesta löparna hade gått sina 6 à 7 mil i ett väder och före som trotsar all beskrivning. Av dem var minst fyra mil spårning och resten på dåligt plogade eller helt oplogade vägar.

Andra sträckan gick från Skorped till Mo som ligger vid banan ett par mil från Örnsköldsvik. Utom på sista biten hade löparna landsväg att tillgå men en landsväg med meterhöga drivor. Även denna sträcka blev oerhört krävande. Särskilt för de som fick spåra. Sista sträckan gick till Örnsköldsvik.

Sollefteå→Skorped

I försök att följa vägarna så gjordes en lång västlig omväg gentemot den rakaste vägen

Starten skedde i Sollefteå kl. 3 fm. Salsåkers Sandin var först iväg och efter honom följde alla de andra med undantag av de två Sollefteå-löparna. De förra satte full fart över Sollefteå-bron rätt västeröver efter landsvägen upp till Forsmobron dit de behövde en och en halv timme.

Länge dröjde det inte förrän en liten satt figur lade sig efter och vände om mot Sollefteå. Det var Lorentz Fjellberg, lappen, Han träffade Sollefteå-löparna och gjorde dem sällskap. De satte iväg upp genom terrängen nästan fågelvägen mot Skorped. Fjellberg gick först och spårade.

I Åkvisslan påträffade man en tillfrusen timmerränna och med vinden i ryggen sattes god fart utöver denna.

Så småningom nådde man Rishöjden och gick sedan rätt på banan mot Byvattnet där landsvägen till Skorped börjar.

I Byvattnet, 12 km. från växeln, tackade Fjellberg för gott sällskap och lämnade Sollefteborna 14 minuter efter sig

Han löpte i mål ungefär halv elva, över 50 minuter före klungan och lämnade budkavlen till Petrus Eriksson

Under tiden hade de andra löparna följt landsvägen till Forsmo i förhoppningen att vid stambanan träffa på någon plogad materialväg.

Vid Forsmo smet Strandberg helt oförmärkt upp genom terrängen mot Selsjön, medan de andra drog i väg åt höger in i Långsjöterrängen, där de villade bort sig ganska grundligt.

Strandberg hade intuitivt hittat den åtrådda vägen och i sällskap med I23, Salsåker II, Frösö samt Harnesk A8 och Umeåreserven Ivar Johansson satte han i väg mot den efterlängtrade landsvägsspurten från Byvattnet.

På plogade sträckor reserverna och andraklasslöparna men gick upp igen där vägen var plogad. Från Byvattnet blev det hårdare spurt men fem km från mål måste Strandberg söka sig in i en gård för att äta.

Fem stycken gick förbi honom, men har startade med förnyade krafter och gick i mål på god tid.

I mål var A. Isaksson först medan Långström i sista minuten lyckades kasta sig före Moberg.

Till första växelstationen, Skorped, kom de tävlande på följande klockslag:

1. L. Fjellberg, Östersunds SK, kl. 10:29:49
2. G. Vestergren, Sollefteå GIF, 10:43:07
3. E. Hedlund (reserv åt Vestergren), 10:47
4. A. Isakson, Umeå IFK, 11:21:37
5. Långström. Luleå SK lag II, 11:21:44
6. G. Moberg, Bodens BK, 11:21:45

7. G. Leosson (reserv åt Moberg, utan budkavle), 11:23:47
8. G. Viklund, Salsåker-Ullångers lag I, 11:23:40
9. V. Olsson, I23 IF, Östersund, 11:26:46
10. Jonsson, Frösöns IF, 11:26:50
11. Strandberg, Luleå SK lag I, 11:27:18
12. Snäll, Forsa IF Näsvisen, 11:29:02
13. E. Vikander, Västjämiska IF (reserv), 11:29:16
14. O. Pettersson, A8 IF (reserv med budkavle), 11:30:35
15. T. Franklin, Lycksele IF (reserv med budkavle), 11:34:24
16. H. Sandin, Salsåker-Ullångers IF lag II, 11:38:38
17. Harnesk, A8 IF, 11:42:16
18. Jonsson, Umeå IFK (reserv utan budkavle), 11:51:05
19. A. Berg, Lycksele IF (utan budkavle), 11:51:06
20. Lindberg, Västjämiska IF (utan budkavle), 12:05:47

Skorped→Mo

Sollefteälöparna valde en nordlig omväg och de övriga en sydlig

Medan de uthungrade löparna kastade sig över matborden på pensionatet i Skorped, satte Stoltz, Selberg och Karlström i nu nämnd ordning efter den bortflyende Petrus Eriksson.

Genom byn var vägen plogad. Där blev come back löparen Henning Isaksson efter. Han hade felvallat men hann ganska snabbt ikapp trion i skogen där drivorna låg meterhøga. Inte ett spår syntes efter Östersundsbon.

Under tiden hade Sollefteborna sökt en nordligare väg för att ta landsvägen från Anundsjö. Men i landsvägsspurten från Anundsjö spricker Sollefteborna som hittills legat bra.

De förnämsta störrännarna, norr och västerbottningarna, följde vägen mot Nybyn och hela tiden följde klungan med.

Snöyran hade nu nått förblindande styrka och de djupa drivorna på vägen var sannerligen inte fartbegränsande. I Nybyn hade sällskapet knappt in 15 min. på Erikssons förspång och gick nu efter en byaväg upp mot Västerbillsjön. Där hade de knappt in ytterligare några minuter. Här hade en tätklunga utkristalliserats med Stoltz och Selberg som ledande.

Från Västerbillsjö så gick vägen genom synnerligen svår terräng. Här hittade man så småningom Erikssons spår och det gick som norr- och västerbottningarna enhälligt förutspått. Den erfarne gamle budkavleveteranen måste se sig infångad trots sitt långa förspång. Han blev dock ej hunnen förrän ganska nära växeln.

En km från mål låg Hansson i täten men gick förbi det skymda målet. När feläkningen sedan upptäcktes och hela raden vände, kom sista man först, vilket förklarar den underliga ordningsföljden. Till målet kom 16 löpare inom loppet av en minut.

Ankomsttiderna:

1. Richert, I23 IF, Östersund, 3:38:32
2. H. Isaksson, IFK Umeå, 3:38:33
3. O. Nilsson, Västjämiska IF (reserv), 3:38:36
4. J. Nilsson, Salsåker-Ullångers IF lag II, 3:38:38
5. K. Jonsson, Västjämiska IF, 3:48:40
6. Petrus Eriksson, Östersunds SK, 3:38:43
7. S. Forsberg, A8 IF, 3:38:15
8. A. Stoltz, Bodens BK, 3:38:46
9. H. Selberg, Luleå SK lag II, 3:38:47
10. E. Winnberg, Frösöns IF, 3:38:49
11. V. Forsgren, Salsåker-Ullångers lag II (reserv), 3:38:54
12. H. Björck, Forsa IF Näsvisen, 3:38:58
13. E. Boman, Salsåker-Ullångers lag I (reserv), 3:39:17
14. Stenberg, Lycksele IF, 3:39:12
15. E. Karlström, Salsåker-Ullångers lag I, 3:39:17
16. O. Hansson, Luleå SK lag I, 3:39:57
17. Hagstedt, Sollefteå GIF, 3:56:42

Det rådde dov stämning i skidlöparlägret i Mo. Stoltz hade en skarp vidräkning med överstelöjtnant Holmqvist

Mo→Västerlandsjö→Örnsköldsvik

Sollefteälöparna valde en nordlig omväg och de övriga en sydlig

I föga glad sinnesstämning gick löparna ut på sista sträckan i klunga för att sedan vara försvunna för timmar i terrängen mellan växeln och mellankontrollen.

Man hade nu hunnit ned till kustlandet där snön vräkte ner dubbelt värre än längre in i landet. Pojkarna sjönk ner till knäna och längre och skidorna var mer till hinder än gagn.

En språngmarsch i lössnö hade enligt Winnberg i Östersund, vilken såg på eländet, varit mindre ansträngande och fört fortare till målet.

I terrängen splittrade löparna. Det första livstecknet kom från Västansjö och sedan rapporterades spridda grupper litet var stans ute i terrängen.

Utterström gick tillsammans med en Forsa pojke in i en gård och åt. När de sedan kom ut fann de spår efter flera löpare som de följde.

På olika ställen nådde pojkarna den s.k. landsvägen och sökte sig fram till mellankontrollen, som låg i sydspetsen av en sjö i byn Västerlandsjö.

Här hade signalelden grävt sig ned till marken och doldes av drivorna. Såväl Pettersson som Utterström gick rätt förbi kontrollen utan att märka den. Pettersson som gick först, gick två km. för långt innan han märkte misstaget.

Däremot hade Granbom och Åström turen att gå rakt på kontrollen och var de första att vända skidorna och gå mot Örnsköldsvik. Fördelen var dock minimal då de med så föga betryggande tidsförspång inte i spårningen kunde hålla undan storfräsarna.

Till kontrollen i Västerlandsjö anlände:

1. Granbom och Åström 8:29

2. Sollefteå-Hultman samt K. Pettersson 8:34
3. Sollefteå-Lindgren 8:35
4. V. Olsson I23, 8:40
5. Utterström 8:41
6. Övriga löparna passerade 8:42

John Vikström från Luleå SK lag I hade brutit en skida nära tre mil från mål och i den bottenlösa snön kunde han naturligtvis inte följa med en halv skida.

Två mil återstod till mål. Det började frysa under Åströms skidor och till slut måste han gå in en gård och valla om dem. Dessförinnan hade K. Pettersson tagit fatt honom och snart var även Utterström i farvattnet.

Så småningom samlades alla löparna i en klunga och så låg de tre km från mål. Där började först Utterström och sedan Pettersson dra ifrån.

Målet var – skriver Norrbottens-Tidningens korrespondent – det sorgligaste svensk budkavle någonsin sett. Ett par hundra personer trängdes kring den röda lyktan. Ett par hundra meter därförån lyste en röd semaforlykta från järnvägen farligt villsam.

Ett par poliser gjorde stora ansträngningar att föra undan bl. a. bröderna Alm från målområdet, men inspurten fick spärras av folkmassorna utan protest.

I närheten av mål gjorde Pettersson upprepade försök att gå upp jämsides med Utterström men hindrades av personer som sprang på var sin sida av de bägge löparna.

I ett smalt grindhål, ungefär hundra meter från mål blev Pettersson av den hänsynslösa publiken kullvräkt i en driva och tappade skidorna. Det hade annars blivit en strid om decimeter mellan Utterström och Pettersson. Nu gick både Granbom från Lycksele, Västjämiska IF och Sollefteå om.

Konrad Pettersson kom i mål med stavarna under armen, gråtande av förbittring och förtvivlan. Till målet i Örnsköldsvik kom löparna på följande klockslag på kvällen:

1. Sven Utterström, Bodens BK, kl. 10:16:40
2. T. Granbom, Lycksele IF 10:47:22
3. E. Vikström, Västjämiska IF (reserv med budkavle), 10:47:25
4. A. Löf, Västjämiska IF (utan budkavle), 10:48:03

5. B. Hultman. Sollefteå GIF, 10:48:11
6. Konrad Petterson, Luleå SK lag II, 10:48:30
7. J. Jonsson, Östersunds SK, 10:54:44
8. E. Sandström, Forsa IF Näsviken, 10:58:00.
9. S. Åström, Umeå IFK, 11:04:58
10. W Olsson, I23 IF, Östersund, 11:07:53
11. J. Wikström, Luleå SK lag I, 11:24:17
12. E. Sandin, Salsåker-Ullångers IF lag I, 11:26:39
13. Johansson, Frösöns IF, 11:29:30
14. N. Bäckman, A8 IF, 11:30:07

Sträckpriser. 1:a sträckan: L. Fjellberg, Östersunds SK 7.29.49

2:a sträckan: H. Sandin, Salsåker-Ullångers IF lag II, 3.59 58

3:e sträckan: B. Hultman. Sollefteå GIF, 6.51.12

I Vasaloppet 1928 hade Per Erik "Särna" Hedlund t.v. och Sven "Uttern" Utterström t.h. en förbittrad spurtstrid men beslöt sig för att gå arm i arm över mållinjen. Hedlund dömdes ändå som segrare. På Vasaloppsstenen vid starthuset i Sälen är dock bådas namn ingraverade

Ture Granbom berättar om loppet

Ture Granbom (1902-1965) från Lycksele körde sista sträckan. Han berättar i en artikel "Mitt käraste idrottsminne" publicerad i Skelleftebladet 1929-12-21 om loppet:

Detta lopp har kallats för alla tiders värsta budkavlelupp där det gick genom mörker och snöstorm.

Lycksele-laget hade tänkt strejka från loppet då duktige John L. inte tyckte om loppet ifråga, och därför inte tänkte ställa upp. Men hur det blev, så ställde vi upp utan honom.

A. Berg samt T. Franklin åkte första sträckan, gam-Anton andra och undertecknad skulle föra Lyckseles färger i mål. Nog kändes det ansvarsfullt, men på samma gång tråkigt, då man visste, att i det egna laget fanns en bland Sveriges – ja kanske världens snabbaste löpare, vilken nu inte ställde upp.

Den saknade löparen var John Lindgren. På bilden ses han komma trea i Vasaloppet 1926

Många tankar korsade min hjärna den dagen vi skulle iväg. Att rampfeber kom över en då och då är inte att undra på, då man tänker på en sådan konkurrens som Utterström, Petterson, Sandin, Åström m.fl.

Men, den som sig i leken ger, får leken tåla, säger ett visst ordspråk. Vart vi skulle visste ingen. I den värsta snöstorm som rasat i mannaminne gav sig sista sträckans män iväg till växelstationen. Den ljöd: Mo→Västerlandsjön→Örnsköldsvik. Sedan var det att vänta.

Det hade beräknats att löparna skulle vara i mål i Ö-vik klockan fem på eftermiddagen. Men annat fick den ärade publiken vara med om. Vi, sista sträckans män, låg belägrade på en affär i Mo och väntade på våra respektive mannar. Där hade vi under väntetiden trevligt, även om ett visst tryck

låg i luften. Vi fick vänta till drygt halv fyra innan vi fick ge oss av.

Jag tyckte det var synd om Lars T. Jonson, som åkte sista sträckan för Östersunds SK. Det kom nämligen meddelande, att Petrus Eriksson låg en hel timme före de andra. Jonsson stod med fastbundna skidor ute på gården i tre timmars tid iklädd en tunn sportskjorta och väntade att Eriksson skulle komma. Men han kom inte före de andra löparna.

Sent omsider blev det liv i lägret. Löparna började komma vid åttatiden och med dem infann sig mörkret. Skidorna kom på i ett huj. Sedan blev frågan: är mitt lags andra man med i klungan?

Jo sannerligen ”gam-Anton” – 40-åringen – i täten, som vanligt. Bra gjort, gamle kamrat! Så bar det iväg in i skogen och mörkret.

Jag och Sandin kom för oss själva, för en helt annan väg än de övriga, för att ta en genväg över några sjöar. Men snön var så djup, att när vi äntligen kom över hade de övriga passerat.

Efter en kort stund hade vi dock åkt ifatt dem. Där var nu hela surven utom ett par löpare, av vilka en var Utterström. En blick bakåt visar en löpare i spåret. Där har vi den fruktade sluge räven, som håller sig i kölvattnet för att spara sig till själva slutspurten.

Det var nu alldeles mörkt och stormen tilltog. I mörkret hade jag kommit i slang med Sven Åström. Vi kom överens om att följas åt. Vi var ju också de enda västerbottniska löparna i loppet och vad var naturligare än att vi då beslöt oss för att hjälpas åt.

Vi kom sent omsider fram till några gårdar och där hoppade vi in för att få lite förfriskningar. I gården fanns telefon, varför en av löparna ringde till Ö-vik och berättade var vi höll hus. Stadsborna hade redan väntat länge nog, men vi hade ännu långt kvar.

Löparna började dugga iväg och snart fanns bara Åström och jag kvar. John Wikström, Luleå, stod utanför och väntade. Trodde nog att vi tänkte smita någon annan väg.

Jag började bli smått nervös. Det var så länge sedan de övriga gett sig av. Min kamrat Åström satt lugnt och slevade i sig en stor tallrik kornmjölsgröt samt yttrade: ”Var du bara lugn, nog hinner vi fatt pojarna”.

Efter lång väntan var han då äntligen färdig. Det dröjde ett tag innan vi åkt i fatt de övriga, men då fick vi fram och spåra över berget ner till stora landsvägen, som går mellan Vesterlandssjön och Örnsköldsvik. Där stod vi då hela klungan på en nästan igensnöad väg.

Så skrek vi till de andra, att det skulle komma fram nya spårare. Men ingen tycktes vara hågad. Då satte vi upp en förskräcklig fart fram över vägen, tills vi fått ett litet försprång, och dök sedan ned i ett stort dike och låg alldeles stilla. Där kom hela surven, som vilda renar, skuttande förbi.

Vi skrattade där vi låg, så det kan ingen göra sig en föreställning om. Så kröp vi då upp på vägen igen och fortsatte efter. Vi hade inte åkt långt förän vi trodde, att ett spöke kom efter oss. Vi smet från vägen och gömde oss bakom några träd. Snögubben åker förbi och i honom känner vi igen – Utterström!

Här kommer han lugnt och sansat åkande med vällingflaskan på bröstet. Sedan han försvunnit fortsatte vi vår färd och kom omsider fram till några gårdar där vi stannade. Vi anade att kontrollen var i närheten.

Åström sprang in för att fråga sig för, och där stod jag i dryga tio minuter och väntade. Vad kunde han gjort under så lång tid, annat än ätit kornmjölsgröt igen?

Då han äntligen kom ut skrek han: ”Kontrollen är nedanför backen här”. Då jag åkte fram såg jag en eld med två röda skärmar. Vi var de första som passerade, hela den övriga klungan hade åkt förbi och fortsatt längre.

Sedan vi nu i vederbörlig ordning anmält oss, bar det iväg mot staden och – målet. Vi turades om att spåra. Då vi åkt ungefär en halv mil, säger Åström: ”Fortsätt du, jag kommer så småningom.” Han hade blivit illamående och så hade skidorna börjat frysa under. Vägen igensnöad och två mil kvar!

Det kändes inte vidare trevligt, att min kamrat skulle bli efter. Hade vi fått följas åt och hjälpas åt att spåra, är det troligt att Uttern och Pettersson inte hunnit ifatt oss.

Lyktan hade slocknat för mig, och det var så mörkt, att jag inte såg handen framför mig. Åkningen försvårades betydligt därigenom. Men jag gav mig iväg ensam ut i mörkret.

Uttern vann loppet med en halv minut före mig. Då jag sedan efteråt läste referaten i tidningarna över loppet, kunde jag inte annat än att dra på mun. Där stod, att Luleå och Boden kämpat om segern på sista sträckan. Men de hann inte

ifatt mig förrän tre kilometer från målet och då hade man trampat väg åt dem

Utterström gjorde det i alla fall bra och Pettersson var det synd om, som körde omkull i snödrivan och blev omkörd av många.

Stig Sandström, stigsand49@gmail.com, www.lokalhistoriaskelleftea.se